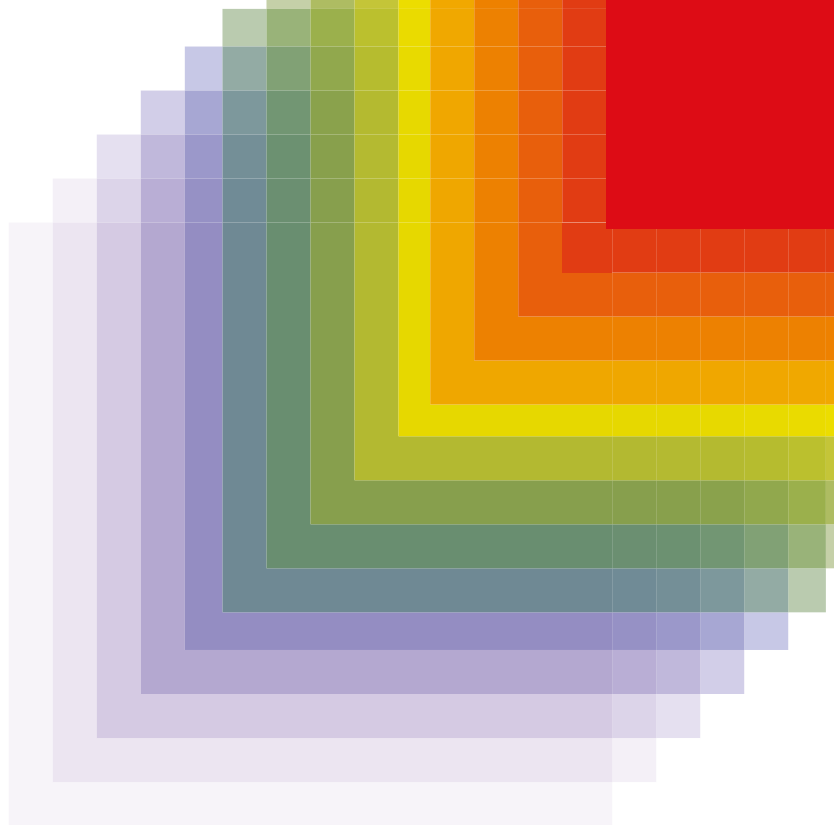

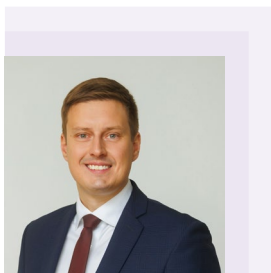
MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025–2030

EESSÕNA

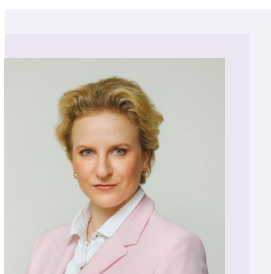

Erinevate ühiskonnagruppide võrdne kohtlemine on tugeva demokraatliku riigi alusväärtus. Meie ühiskond on tugev siis, kui kõigil on võrdsed võimalused õppida, töötada, saada abi ja elada oma elu nii, et ei pea kartma tõrjumist või ebaõiglast kohtlemist. Turvatunne ja kuuluvus ei ole privileeg – see on alus, millele saab ehitada usalduse, koostöö ja ühise tuleviku.

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025–2030 aitab Eestil liikuda just sellise sihini: riigi suunas, kus toetav keskkond ei sõltu inimese soost, vanusest ja seksuaalsest sättumusest. Tegevuskavas on konkreetsed ja mõödetaavad tegevused selleks, et meie avalikud teenused, koolid ja töökohad kohtleksid kõiki lugupidavalt, võrdselt ja õiglaselt. Võrdne kohtlemine on pinnas innovatsiooni ja majandusliku konkurentsivõime kasvuks.

Oluline on, et need muutused sünniks koostöös – riigi, kodanikuühiskonna ja ettevõtjatega. Tegevuskava annabki selleks ühise suuna ja valdkondade ülese raami. Järgneva viie aasta jooksul viime ellu sihipärased tegevused hariduses, tööelus ja tervishoius, et turvaline ja toetav keskkond oleks Eestis norm, mitte erand.

Erkki Keldo, majandus- ja tööstusminister

Töö- ja võrdsuspoliitika asekanstlerina on mul hea meel kirjutada LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste aluspõhimõtete ja tegevuskava eessõna. Tegemist on esimese riikliku valdkondade ülese strateegiaga, mille eesmärgiks on tagada LGBTIQ-inimestele võrdsed võimalused ühiskonnas. See strateegia on oluline verstapost Eesti suunas, kus meil kõigil on olenemata seksuaalsest sättumusest, sooidentiteedist, soolisest eneseväljendusest või sootunnustest võrdsed võimalused elada täisväärtuslikku elu.

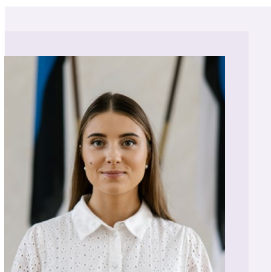
Täna paraku ei ole Eestis LGBTIQ-inimestele tagatud võrdsed võimalused ühiskonnaelus osalemiseks. Teame, et LGBTIQ-inimesed kogevad ikka veel jahmatavas ulatuses vägivalda. Demokraatlikes riikides kehtib põhimõte, et seadus kaitseb kõiki võrdselt. Kui mingit gruppi diskrimineeritakse, siis see nõrgestab kogu õigusriigi usaldusväärsus. Võrdsed võimalused tagavad õiglase ühiskonna.

Keegi ei peaks kannatama lihtsalt sellepärast, kes ta on. Võrdsete võimaluste toetamine põhineb empaatial – soovil, et kõigil oleks võimalus elada väärikat ja turvalist elu. Meie kohustus on luua

üheskoos Eestit, kus kõigil on turvaline elada. Sellist Eestit, kus meil kõigil on võimalik kaasa rääkida enda elu puudutavates otsustes ning osaleda teistega samadel alustel kõigis ühiskonnaelu valdkondades. Käesoleva strateegiaga seame konkreetsed sihid ja teekonna, mille abil jõuame sellisele Eestile lähemale.

Minu tänu kuulub kõikidele LGBTIQ-inimestele ja teistele kaasamõtlejatele, kes on kaasa aidanud selle strateegia valmimisse ja mis veelgi olulisem, selle ellu rakendamisele.

Ulla Saar, töö- ja võrdsuspoliitika asekancler

Eesti on viimastel aastatel astunud olulisi samme avatuma ja õiglasema ühiskonna suunas. Ajaloolise otsusena vastu võetud abieluvõrdsus kinnitas, et Riigikogu ja seeläbi ka Eesti rahvas austab inimväärikust ja vabadusi. Riigikogu liikme ja LGBT+ toetusrühma esindajana näen aga, et abieluvõrdsuse seadustamine on vaid algus, liikumaks päriselt avatud ja õiglase ühiskonna suunas.

Uuringud näitavad, et kiusamine, varjatud enesetsensuur ja vaimse tervise mured puudutavad LGBTIQ kogukonda jätkuvalt valusalt. Seadusandja vaates näen, et meil on lahendada kolm suurt nn katusprobleemi kogukonna jaoks – igapäevane turvatunne, vaimne tervis ja noorte heaolu ning süsteemide (haridus, tervishoid, õigusruum) kohanemine tegeliku ühiskonna mitmekesisusega.

Noorema põlvkonna esindajana näen veel uut lahendamata konflikti – ühelt poolt oleme avatud meele ja tundliku sotsiaalse närvigaga, teisalt aga näeme kasvavat väärtuslõhet noorte meeste ja naiste vahel ning ühiskonnale ohtlikku radikaliseerumist.

Seetõttu on tegevuskava vajalik ja sisuline teeviit – et toetada sidusat ühiskonda, kus erinevused ei lõhesta, vaid rikastavad. Loodan, et liigume edasi Eestina, kus inimõigused, vabadus ja vastastikune austus on loomulikud väärtused kõikide põlvkondade jaoks – Riigikogul on siin väga suur ja õigustatud vastutus.

Hannah Lahe, Riigikogu liige

Mul on väga eriline tunne neid ridu kirjutada. Esmakordselt on valminud riiklik strateegia, mille keskmeks on soov ehitada LGBTIQ-inimestele turvalist, toetavat ja kaasavat Eestit. Sellist Eestit, kus LGBTIQ-inimestel oleks suurepärase elada.

Teekond LGBTIQ-inimeste kaasamiseks meie ühiskonna täisväärtuslike liikmetena ei ole alati kulgenud sirgejooneliselt. LGBTIQ-inimesena olen tihti

näinud, et ühiskondlikud muutused on olnud valulikumad ja toimunud liiga aeglaselt. Tegevuskava ja aluspõhimõtted seavad erinevates valdkondades selged sammud, kuidas luua LGBTIQ-inimestele võrdsemat ühiskonda. Toetudes juba saavutatule laiendab strateegia LGBTIQ tundliku lähenemist hariduse-, noorte-, tervishoiu-, tööelu-, turvalisuse- ja välispoliitikaga seotud valdkondadesse.

Olen väga tänulik võrdsuspoliitika osakonnale võimaluse eest vedada käesoleva strateegia koostamist. Minu siiras tänu kuulub kõikidele kolleegidele, kaasamõtlejatele ja LGBTIQ kodanikuühiskonnale. Teie töö tulemusena oleme astunud olulise sammu lähemale Eestile, kus meil kõigil on võrdsed võimalused eneseteostuseks.

Taavi Talupuu, võrdsete võimaluste nõunik

SISUKORD

EESSÕNA	2
TAUST.....	6
Seos muude strateegiatega	8
Rahvusvahelised strateegiad ja soovitused	8
Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomine.....	9
ALUSPÕHIMÕTTED	11
Esimene aluspõhimõte:	11
Teine aluspõhimõte:	12
Kolmas aluspõhimõte:	13
Möödikud.....	13
TEGEVUSKAVA 2025-2030	15
I EESTI ON TOETAV	15
1.1 Haridus ja noored.....	15
1.2 Õigusruum	18
1.3 Kodanikuühiskond	20
II EESTI ON KAASAV	21
2.1 Tervis.....	21
2.2 Tööelu	23
III EESTI ON TURVALINE.....	25
3.1 Turvalisus	25
3.2 Välispoliitika	26
JÄLGIMINE, UUENDAMINE JA HINDAMINE	28
LGBTIQ tegevuskava juhtrühm	28
Võrdsuspoliitika osakond.....	28
Hindamine.....	28
Uuendamine	29
Rahastamine.....	29

TAUST

Viimase 35 aasta jooksul on Eesti astunud märkimisväärseid samme, et suurendada lesbide, geide, biseksuaalsete-, transsooliste-, intersooliste ja kväärinimeste (edaspidi LGBTIQ-inimesed) heaolu. 1992. aastal kaotas Eesti nõukogude-aja jäänukina kehtinud kriminaalkoodeksi, mis oli keelustanud meestevahelised seksuaalsuhted. Viis aastat hiljem hakkas Eesti ühe esimese riigina piirkonnas reguleerima soo tunnustamist ja üleminekuga seotud meditsiiniteenuseid. Möödunud 35 aasta jooksul on Eesti samm-sammult üha enam tunnustanud LGBTIQ-perekondi, mis päädis 2016. aastal kehtima hakanud kooseluseaduse ja 2024. aastal jõustunud abieluvõrdsusega. Samal perioodil on LGBTIQ organisatsioonidest kujunenud riigile olulised strateegilised partnerid, keda kaasatakse LGBTIQ-inimesi puudutavate otsuste kujundamisse.

Eesti inimesed suhtuvad järjest positiivsemalt LGBTIQ-inimestesse ja peavad aina olulisemaks, et LGBTIQ-inimestele oleks tagatud teiste inimestega võrdsed võimalused.¹ Transsoolisuus ja homoseksuaalsus on viimase kümne aasta jooksul muutunud Eesti ühiskonnas üha vastuvõetavamaks.² Ka Eesti LGBTIQ-inimesed ise tunnevad aina enam, et riik oma tegevusega vähendab meie ühiskonnas levivaid LGBTIQ-inimeste vastaseid eelarvamusi ja sallimatust.³

Samas ei ole jätkuvalt LGBTIQ-inimestel endiselt teistega võrreldes võrdsed võimalused osaleda kõigis ühiskonnaelu valdkondades. Selgele enamusele Eesti LGBTIQ-õpilastele ei räägitud koolis LGBTIQ-teemadest või tehti seda negatiivses võtmes.⁴ See jättis LGBTIQ-noored ilma olulistest teadmistest nende enda kohta. 65% LGBTIQ-õpilastest koges kiusamist oma kaasõpilaste või kooli töötajate poolt seetõttu, kes nad on.⁵ Ülekaalukas enamus tervishoiutöötajatest ei saanud enda sõnul väljaõppes piisavat ettevalmistust tööks LGBTIQ-patsientidega.⁶ LGBTIQ-inimesed ei tunne end sageli tööelus piisavalt turvaliselt ja kaasatult, mistõttu umbes 70% neist ei ole tööl oma juhtidele või klientidele

1 Eesti Inimõiguste Keskus. Turu uuringud AS. Avaliku arvamuse uuring LGBT teemadel. 2023.

2 Samas.

3 FRA. EU LGTIQ Survey III. 2024. [LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges | European Union Agency for Fundamental Rights.](#)

4 Samas.

5 Samas.

6 Praxis. Tervishoiutöötajate ja - tudengite hoiakud ja teadlikkus seoses LGBTI inimestega. Uuringu aruanne. 2023. Lk 58. <https://www.praxis.ee/uploads/2022/08/Tervishoiutootajate-ja-tudengite-hoiakud-ja-teadlikkus-seoses-LGBTI-inimestega.pdf>.

LGBTIQ-inimesena väljas.⁷ Samal ajal isegi töökeskkonnad, mis tegelevad kaasamise ja mitmekesisuse edendamisega, väldivad sageli LGBTIQ-teemade käsitlemist.⁸

LGBTIQ-inimesed kogevad ikka veel jahmatavalt suures ulatuses vägivalda. Viimase viie aasta jooksul on 9% Eesti LGBTIQ-inimeste vastu toimunud füüsiline või seksuaalne rünnak. 12 kuu jooksul koges iga teine LGBTIQ-inimene ahistamist nagu vägivallaga ähvardamine, jälitamine, jõllitamine, söimamine.⁹ Vägivalla hirmus ei julge selge enamus LGBTIQ-inimestest endaga samast soost partneriga avalikus ruumis käest kinni hoida. Sellel kõigel on märkimisväärselt negatiivne mõju LGBTIQ-inimeste vaimsele tervisele. Sageli või alati mõtleb enesetapule 20% Eesti LGBTIQ-inimestest. Peaaegu iga kolmas 15-17 aastane LGBTIQ-noor on teinud enesetapukatse.¹⁰ LGBTIQ-inimesed võivad kogeda takistusi nii abi otsimisel kui ka selle saamisel, mis on seotud nende seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi, soolise eneseväljenduse või sootunnustega.¹¹

Eesti esimene LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava koos aluspõhimõtetega on loodud selleks, et kõigil oleks Eestis võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks. Seda olenemata meie sooidentiteedist, soolisest eneseväljendusest, sootunnustest või seksuaalsest sättumusest. LGBTIQ-inimestele võrdsete võimaluste tagamine ei ole ainult küsimus kellegi teadlikult halvemalt kohtlemises. Enamasti on probleemiks hoopis see, et erinevates valdkondades ei ole piisavalt arvestatud LGBTIQ-inimeste vajadustega. Tegemist on struktuurse probleemiga, mida ei ole võimalik lahendada üksikute tegevustega.

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025–2030 on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegiline arengudokument, mille eesmärk on toetada LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste terviklikku ja sihipärast edendamist. Tegemist on valdkondadeülese kokkuleppega LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste tagamiseks. Tegevuskava aitab LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamisele läheneda süsteemselt ja valdkondade üleselt. See seab konkreetsed sihid ja teekonna, mida tehes jõuame lähemale Eestile, kus me kõik oleme kaasatud, toetatud ning tunneme end turvaliselt.

Peame oluliseks, et tegevuskava ja aluspõhimõtted on võimalikult ligipääsetavaks kõigile Eesti elanikele. Sealhulgas noortele, erivajadustega inimestele ning eesti keelt mitte kõnelejatele.

7 FRA. EU LGTIQ Survey III. 2024. [LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges | European Union Agency for Fundamental Rights.](#)

8 Rakendusliku Antropoloogia Keskus. Mitmekesisus ja kaasatus tööandjate pilgu läbi. Uuringu lühiraport. 2023. Lk 12.

9 FRA. EU LGTIQ Survey III.2024. [LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges | European Union Agency for Fundamental Rights.](#)

10 Samas.

11 Gene Lim, Stephanie Lusby, Marina Carman, Adam Bourne. Affective Barriers to Accessing Professionalized Intimate Partner Violence Services Among LGBTQ People in Australia. Violence against Women. 2025. <https://doi.org/10.1177/10778012251323237>; Welsh Government Social Research. Barriers Faced by Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender People in Accessing Domestic Abuse, Stalking and Harassment, and Sexual Violence Services. 2014. [Barriers Faced by Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender People in Accessing Domestic Abuse, Stalking and Harassment, and Sexual Violence Services.](#)

Seos muude strateegiatega

Riigi pikaajalise strateegiaga Eesti 2035 seati Eesti riigile järgmiseks viieteistkümneks aastaks strateegilised sihid. Selle aluspõhimõtete järgi peab kõigil Eestis olema võrdne võimalus enese-teostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks. Seda sõltumata individuaalsetest eripäradest ja vajadustest ning kuuluvusest erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste tegevuskava ja aluspõhimõtted toetavad järgmisi strateegilisi sihte: arukas, tegus ja tervist hoidev inimene, hooliv, koostöömeelne ja avatud ühiskond, vastutustundlik majandus, turvaline elukeskkond ning usaldusväärne ja inimkeskne riigivalitsemine.¹²

Tegevuskava ja aluspõhimõtted aitavad ellu viia järgmistes riiklikes arengukavades ja muudes loetletud strateegilistes dokumentides sõnastatud eesmärgid ja soovitusi: Eesti välispoliitika arengukava 2030, Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, Heaolu arengukava 2023–2030, Noortevaldkonna arengukava 2021–2035, Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030, Sidusa Eesti arengukava 2030, Siseturvalisuse arengukava 2020–2030, Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava, Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027, Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030, Vägivallaennetuse kokkulepe 2021–2025, Riiklik HIV tegevuskava aastateks 2017–2025, Eesti suitsiidiennetuse tegevuskava 2025–2028, Lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskava aastateks 2024–2027 ja Vaimse tervise roheline raamat.

Rahvusvahelised strateegiad ja soovitusel

Euroopa Komisjoni LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia aastateks 2020–2025 seab eesmärgiks Euroopa Liidu, kus LGBTIQ-inimesed tunnevad end kogu oma mitmekesisuses turvaliselt ning neil on võrdsed võimalused osaleda täiel määral ühiskonnas ja realiseerida kõiki oma võimeid. Käesolev tegevuskava ja aluspõhimõtted panustavad kõigisse nelja Euroopa Komisjoni strateegia sambasse. Nendeks on võidelda LGBTIQ-inimeste diskrimineerimise vastu, tagada LGBTIQ-inimestele turvalisus, kujundada LGBTIQ-inimesi kaasavat ühiskonda ning seista LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse eest kogu maailmas.¹³

Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus CM/Rec(2010)5 kutsub liikmesriike võitlema seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel diskrimineerimise vastu. Soovitus järgi on seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi alusel diskrimineerimist ja sotsiaalset tõrjutust kõige parem ületada meetmetega, mis on suunatud nii neile, kes sellist diskrimineerimist või tõrjutust kogevad,

¹² Vabariigi Valitsus. Strateegia „Eesti 2035“. Vabariigi Valitsuse kodulehekülj. [Strateegia „Eesti 2035“ | Eesti Vabariigi Valitsus.](#)

¹³ Euroopa Komisjon. Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025. [IMMC.COM%282020%29698%20final.EST.xhtml.1_ET_ACT_part1_v2.docx.](#)

kui ka kogu elanikkonnale.¹⁴ Euroopa Nõukogu on selgitanud, et põhivabaduste kaitse parandamisel on õiguslike vahendite kõrval oluline roll ka vastavatel riiklikel tegevuskavadel.¹⁵

ÜRO säästva arengu tegevuskavaga aastaks 2030 seatakse seitseteist üleilmselt säästva arengu eesmärgid, mida järgmise viieteistkümnne aasta jooksul saavutada. Eesmärgid kehtivad kogu inimkonnale põhimõttel „kedagi ei jäeta maha“. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtted panustavad järgmistesse säästva arengu eesmärkidesse: 1. kaotada vaesus, 2. kaotada nälg, 3. hea tervis ja heaolu, 4. kvaliteetne haridus, 5. sooline võrdõiguslikkus, 8. inimväärne töö ja majanduskasv, 10. ebavõrdsuse vähendamine, 11. kestlikud linnad ja kogukonnad ning 16. rahu, õiguskaitse ja tugevad institutsioonid.¹⁶

Yogyakarta põhimõtted selgitavad, kuidas rakendada rahvusvahelisi inimõiguste siduvaid norme LGBTIQ-inimeste suhtes. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete koostamisel on arvestatud neis sisalduvaid soovitusi riikidele.¹⁷

Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomine

Jaauarist 2024 kuni novembrini 2025 vedas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi võrduspoliitika osakond LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete loomise protsessi. Selle ettevalmistamine hõlmas endas vajalike andmete, poliitikasoovituste, juhiste ning heade praktikate koondamist ja analüüsimist Eestist ja välismaalt. Kaasati peamised LGBTIQ-inimeste huvikaitseorganisatsioonid ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, kellega arutati võimalikke fookusvaldkondi ning tegevuskava ja aluspõhimõtete loomise plaani.

Sisendi- ja tagasiside korjesse kaasati fookusvaldkondadega seotud poliitikakujundajad ja -rakendajad riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil, koolitajaid, uurijaid, erialade seltse, ametiühinguid, poliitikuid ning LGBTIQ huvikaitseorganisatsioone. Peale valdkondade ülealt arutelu¹⁸ eelpool nimetatud sihtrühmadega kutsuti kokku viis valdkondlikku töörühma järgmistes fookusvaldkondades: tervis, haridus, turvalisus, tööelu ja transinimeste heaolu. Lisaks korraldati kaks sihitud

¹⁴ Euroopa Nõukogu. Soovitus CM/Rec(2010)5. [Recommendation CM/Rec\(2010\)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity - Sexual Orientation and Gender Identity.](#)

¹⁵ Euroopa Nõukogu. National Action Plans as Effective Tool to Promote and Protect the Human Rights of LGBTI People. 2016. [168066d620.](#)

¹⁶ ÜRO. Säästva arengu tegevuskava aastaks 2030. [Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid | Riigikantselei.](#)

¹⁷ The Yogyakarta Principles. [Yogyakartaprinciples.org - The Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity.](#)

¹⁸ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Loodav tegevuskava tugevdab LGBT+ inimeste turvatunnet ja võrdset kohtlemist. 2.04.2024. [Loodav tegevuskava tugevdab LGBT+ inimeste turvatunnet ja võrdset kohtlemist | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.](#)

kaasamist kogukonnaloome ja kodanikuühiskonna teemal. Neist esimene toimus koostöös Tartu Pride 2024-ga, mille raames leidis aset vastav avalik arutelu. Teine oli suunatud LGBTIQ kodanikuühiskonnale.¹⁹

Koostöös erinevate valdkondade eest vastutavate osapooltega sõnastati lõplikul kujul tegevused, nende ajaraami, vastutajad ning programmid, mille raames neid ellu viiakse ja rahastatakse. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtted kooskõlastati 2025. aasta augustis Eelnõude Infosüsteemis. Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomise protsessi panustas erinevatel etappidel enam kui 170 kodanikku, teadlast, ametnikku, eksperti, poliitikut ning kolmanda sektori esindajat.²⁰

19 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Tartus arutati LGBT+ inimeste heaolu ja loodava tegevuskava üle. 13.08.2024. [Tartus arutati LGBT+ inimeste heaolu ja loodava tegevuskava üle | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.](#)

20 Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomisse on panustanud inimesed järgmistest asutustest, ühingutest ja ekspertgruppidest: Haridus- ja Teadusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Kaitseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Riigikantselei, Haridus- ja Noorteamet, Kaitsepolitsei, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaamet, Terviseamet, Tervise Arengu Instituut, Tervisekassa, Tööinspeksioon, Töötukassa, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, Õiguskantsler, Riigikogu LGBT+ kogukonna toetusrühm, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Sisekaitseakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Ametiühingute Kesklit, Eesti Haridustöötajate Liit, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Noorsootöötajate Kogu, Eesti Perearstide Selts, Eesti Psühhiaatrite Selts, Eesti Psühholoogide Liit, Eesti Seksuaaltervise Liit, Eesti Õdede Liit, Peaasi, Tallinna Koolijuhtide Ühendus, soolise ülemineku arstlik ekspertiisikomisjon, Eesti Inimõiguste Keskus, Eesti LGBT Ühing, Eesti Transinimeste Ühing, Mõttekoda Praxis, Peemoti Keskus ja Q-Space.

ALUSPÕHIMÕTTED

Visioon

Eesti on LGBTIQ-inimestele suurepärase koht elamiseks. Meil kõigil on olenemata seksuaalsest sättumusest, sooidentiteedist, soolisest eneseväljendusest või sootunnustest võrdsed võimalused elada täisväärtuslikku elu tervelt, kaasatult ja hoitult.

Visiooni saavutamiseks lähtub kolmest aluspõhimõttest ning neile toetuvatest tegevussuundadest. Kolm aluspõhimõtet on järgmised:

Eesti on toetav

ehk LGBTIQ-inimestel on vajalikud teadmised, oskused ja võimalused kaasa rääkida oma elu puudutavates otsustes.

Eesti on kaasav

ehk LGBTIQ-inimestel on võrdsed võimalused osalemaks kõigis ühiskonnaelu valdkondades.

Eesti on turvaline

ehk LGBTIQ-inimesed saavad elada avatult endana, kartmata halvaks panu, kiusamist või vägivalda.

Esimene aluspõhimõte:

Eesti on toetav ehk LGBTIQ-inimestel on vajalikud teadmised, oskused, vahendid ja võimalused kaasa rääkida oma elu puudutavates otsustes.

Tegevussuund 1: Kujundatakse LGBTIQ-inimestele võrdseid võimalusi pakkuv haridus- ja noorte valdkonnad

Igaühel on õigus kvaliteetsele ja kaasavale haridusele. Haridus on LGBTIQ-inimestele kättesaadav ja ligipääsetav, õppimine on toetatud ning õppimisvõimalused vastavad õppija võimetele ja vajadustele. Õppijast lähtuv õpe arvestab LGBTIQ-õppija individuaalsete erinevuste ja arenguvajadustega. Õpe on õppijaid, õpetajaid ja õppejõude toetav, toetab valikuid ja vastutust ning ühiskonna sidusust. Haridusasutused tagavad LGBTIQ-õppijate ja -haridustöötajate vaimse ja füüsilise turvalisuse. Haridusasutuse töötajad loovad arengut ja tervist toetava, turvalise ja koostööle orienteeritud ning võrdseid võimalusi edendava õppekeskkonna ja organisatsioonikultuuri.

Igal lapsel ja noorel on õigus iseseisvaks seisukohavõtuks kõigis teada puudutavates küsimustes ning õigus väljendada oma vaateid. Noortevaldkonna kaudu kujundatakse väärtusmaailma ja eetilisi tõekspidamisi, süvendades noortes avatust, hoolivust ja lugupidamist enda ja teiste vastu. Suheldes LGBTIQ-noortega austatakse tema inimväarikust ja enesemääratlemisõigust ning lähutakse tema eripärastest vajadustest ja soovidest. Noortele pööratakse tähelepanu ja pakutakse tuge, et vähendada sotsiaalse haavatavuse riski. LGBTIQ-noore enesearenguprotsess hõlmab mitmekesiseid võimalusi end uutes olukordades proovile panna, turvaliselt katsetada ja eksida ning kogemustest õppida, leides sel teel mõistmist ja saades asjatundlikku tuge.

Tegevussuund 2: Kujundatakse LGBTIQ-inimesi toetav õigusruum

LGBTIQ-inimeste inimete põhiõigused on tagatud ja kaitstud. Õigusruum aitab tagada inimeste heaolu ja ühiskonna turvalisust. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamiseks vajalikud õigusaktid on ajakohastatud ja korrastatud.

Tegevussuund 3: Toetatakse LGBTIQ-inimeste kogukonnaloomet ja eneseesindamist

Igaühel on õigus rahumeelselt koguneda ning koonduda mittetulundusühingutesse ning -liitudesse. Vabaühenduste rahastamine on läbipaistev ja mõjus ning sellele pääsevad mõistliku halduskoormusega ligi eri LGBTIQ-vabaühendused. LGBTIQ-inimeste võrdse kohtlemise edendamiseks tegelevate kodanikkonna organisatsioonide tegevus ja areng on toetatud. LGBTIQ-ühirühmi kaasatakse neid puudutavate otsuste kujundamisse. LGBTIQ-inimesed osalevad aktiivselt kogukondlikus ja ühiskondlikus elus ning aitavad kaasa riigi arengule.

Teine aluspõhimõte:

Eesti on kaasav ehk LGBTIQ-inimestel on võrdsed võimalused osalemaks kõigis ühiskonnaelu valdkondades.

Tegevussuund 1: Kujundatakse LGBTIQ-inimestele võrdseid võimalusi pakkuv tervise valdkond

Igaühel on õigus tervise kaitsele. Inimkeskne tervishoid keskendub terviseprobleemide ennetamisele ja kahjude vähendamisele ning inimese füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu edendamisele. Sekkumise planeerimisel arvestatakse, et need ei suurendaks olemasolevaid lõhesid tervisenäitajates, vaid pigem aitaks neid vähendada. Arendatakse koostööd LGBTIQ-kogukonnaga, et suurendada kaasatust ning soodustada teadmiste ja kogemuste vahetust. LGBTIQ-inimestel on teadmised, oskused ja vajalik tugivõrgustik, mis neid toetab ning aitab teha enda ja lähedaste tervist edendavaid, parandavaid või säilitavaid otsuseid. LGBTIQ-inimesed elavad kaua ja on võimalikult terved kogu elukaare jooksul ning nende tervis ja heaolu on hoitud ja toetatud.

Tegevussuund 2: Kujundatakse LGBTIQ-inimestele võrdseid võimalusi pakkuv töövaldkond

Igaühel on õigus teha tööd ja tegutseda vabalt valitud või vastuvõetaval kutsealal. Toetatud on LGBTIQ-inimeste pikk ja kvaliteetne tööelu. Tööandjaid ja töötajaid toetatakse ja nõustatakse töökeskkonna riskide maandamisel. Kavandatakse ja viiakse ellu ennetustegevusi, mis arvestavad töötajate ning tööandjate eripärasid ja vajadusi. Tööandjad on teadlikud LGBTIQ-inimestele võrdsete võimaluste tagamisest tööelus. Suurendatakse LGBTIQ-töötajate teadlikkust oma õigustest ja nende kaitse võimalustest.

Kolmas aluspõhimõte:

Eesti on turvaline ehk LGBTIQ inimesed saavad elada avatult endana, kartmata halvaks panu, kiusamist või vägivalda.

Tegevussuund 1: Kujundatakse LGBTIQ-inimestele turvaline ühiskond

Igaühel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. LGBTIQ-inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Vägivalla vastu võideldakse ennetustegevusega ning hoiakute ja väärtuste kujundamisega. Inimesed on vägivalla suhtes sallimatud, oskavad vägivalda märgata ja julgevad sellele asjakohaselt reageerida, sh vägivallast teavitada. Kõigile vägivallateadetele reageeritakse ja kõik vägivallaohvrid saavad abi. LGBTIQ-inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja avalikus kohas turvaliselt. Vanglates tagatakse seal viibivate LGBTIQ-inimeste turvalisus ning inimväärikad vangistamistingimused.

Tegevussuund 2: Toetatakse üleilmselt LGBTIQ-inimeste inimõigusi ja võrdset kohtlemist

Inimõiguste kaitse ja demokraatia edendamine on üks Eesti välispoliitika prioriteete. Eesti seisab samameelsetega LGBTIQ-isikute õiguste tagamise ning võrdse kohtlemise eest. Eesti mõistab hukka seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi, soolise eneseväljenduse või sootunnuste põhise diskrimineerimise ja LGBTIQ-inimeste vastu suunatud vägivalla. Eesti osaleb aktiivselt LGBTIQ-inimeste õiguste kaitsmisel. Eestile on oluline, et Euroopa Liidus edendataks kõigis poliitikavaldkondades LGBTIQ-inimeste võrdseid võimalusi.

Möödikud

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava seab sihiks liikumise Eesti suunas, mis on suurepärane koht LGBTIQ-inimesena elamiseks. Saamaks aru, kas aluspõhimõtetes sõnasatud tegevussuunad ning nendel põhinev tegevuskava aitavad sellele kaasa, on oluline pikema aja jooksul jälgida Eesti LGBTIQ-inimeste heaoluga seotud kvantitatiivseid näitajaid.

Mõõdikute valikul lähtuti järgmistest kolmest põhimõtetest. Esiteks pidid kõik mõõdikud uuenema vähemalt iga viie aasta tagant. Eelistati neid, mida uuendatakse lühema perioodi vältel. Teiseks, kuna sihi jaoks on oluline võrrelda Eesti olukorda teiste Euroopa Liidu omadega, siis võimalusel eelistati taolist võrdlust võimaldavaid mõõdikuid. Viimaks oli tervikliku pildi saamiseks oluline, et kajastatud oleks kolme erineva sihtrühma vaade: Eesti ühiskond tervikuna, Eesti LGBTIQ-inimesed ning LGBTIQ-kodanikuühiskond. Nende põhimõtete alusel valiti järgmised neli mõõdikut:

Andmekogu	Mõõdik	Algtase	Sihttase 2030
ILGA Europe	LGBTIQ-inimeste õigusliku olukorra indeks	45,9% (2024)	56%
Eesti Inimõiguste Keskuse avaliku arvamuse uuring LGBTIQ teemadel	Elanike osakaal, kes peavad transsoolisust vastuvõetavaks.	47% (2023)	53%
Eesti Inimõiguste Keskuse avaliku arvamuse uuring LGBTIQ teemadel	Elanike osakaal, kes peavad homoseksuaalsust vastuvõetavaks.	56% (2023)	65%
FRA LGBTIQ uuring	LGBTIQ-inimeste osakaal, kes on viimase 12 kuu jooksul kogunud ahistamist LGBTIQ-inimeseks olemise tõttu.	48% (2023)	40%

Mõõdikute sihttasemete määramisel lähtuti põhimõttest, et need oleksid realistlikud ja samas piisavalt ambitsioonikad. Selleks jälgiti mõõdiku muutust ajas erinevate demograafiliste tunnuste lõikes ning võimalusel võrreldi seda Eestile sarnaste või eeskujuks olevate riikide omadega. Hinnati tänaseid laiemaid trende Eestis ja Euroopas ning nende võimalikku mõju näitajate muutusele. Viimaks analüüsiti tegevuskavas kokku lepitud tegevuste endi võimalikku lühi- ja pikaajalist positiivset mõju ühiskonnas.

TEGEVUSKAVA 2025-2030

I EESTI ON TOETAV

1.1 Haridus ja noored

Nr	Tegevus	Vastutaja(d) ²¹	Programm	Tähtaeg
1.1.1	Riiklikesse rahulolu ja koolikeskkonna küsitlustesse lisatakse küsimused, mis võimaldavad regulaarselt hinnata kui turvaline ja kaasav on koolikeskkond LGBTIQ-õpilastele õpilaste endi, õpetajate ja lapsevanemate hinnangul.	HTM , Harno ²²	Haridus- ja noorteprogramm	2028 IV
1.1.2	Viiakse läbi LGBTIQ-õpilastele ja kuni 26-aastastele noortele suunatud uuring, mille abil on võimalik kujundada LGBTIQ-inimesi kaasavam, toetavam ja turvalisemat haridus- ja noortevaldkonda. Uuringu tellija MKM kaasab selle ettevalmistusse ja elluviimisse HTMi ja Harno.	MKM , HTM, Harno	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2027 IV
1.1.3	Haridus- ja noortevaldkonna strateegilistes dokumentides pööratakse tähelepanu LGBTIQ-õpilastele ja -noortele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna tagamisele. LGBTIQ-teemad on kajastatud muu hulgas HTMi Haridus- ja noorteprogrammis ning Harno strateegias.	HTM , Harno	Haridus- ja noorteprogramm	2026 IV
1.1.4	HTM koostab soovituslikud juhised õppekavade rakendamiseks ning õppeprotseside kirjeldused, milles selgitatakse, kuidas saab LGBTIQ-teemasid käsitleda sobivates seostes erinevates ainevaldkondades. LGBTIQ-teemasid on võimalik käsitleda näiteks põhikooli ja gümnaasiumi ainevaldkonnas „Sotsiaalsained“ (ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus).	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	2026 IV

21 Siin ja edaspidi: rasvaselt on märgitud tegevuse peavastutaja. Kaasvastutaja on märgitud tavalises kirjastiilis.

22 Haridus- ja Noorteamet.

1.1.5	HTM-i koduleheküljele luuakse alaosa, kuhu koondatakse LGBTIQ-õpilasi puudutav toetav informatsioon õpilastele, õpetajatele, tugispetsialistidele ja lapsevanematele.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	2025 IV
1.1.6	Õpetaja kutsestandardiga seatakse ootus, et õpetaja oskab tagada LGBTIQ-õpilastele kaasava, toetava ja turvalise õppekeskkonna.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev
1.1.7	Toetatakse kõrgkoole, et õpetaja, haridusjuhi ja noorsootöötaja tasemeõppe õppekavad sisaldaksid teaduspõhiseid teadmisi LGBTIQ-õpilastele ja noortele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna loomiseks.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev
1.1.9	Riigi rahastatud kiusamisvastases tegevustes pööratakse ühe riskirühmana tähelepanu LGBTIQ-õpilastele ja noortele turvalise keskkonna tagamisele.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev
1.1.10	Noorteinfoportaali teevit.ee kaudu jätkatakse perioodiliselt teaduspõhise teabe jagamist noortele LGBTIQ-teemadel	Harno	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev
1.1.11	Koostatakse haridus- ja noortevaldkonnas töötavatele spetsialistidele suunatud juhend, kuidas luua LGBTIQ-õpilastele ja -noortele kaasav, toetav ja turvaline keskkond haridus- ja noortevaldkonnas.	MKM, Harno	Haridus- ja noorteprogramm	2028 IV
1.1.12	Haridus- ja noortevaldkona töötajatele suunatud koolitustesse lisatakse õppekeskkonna kujundamise soovitusel juurde teaduspõhiseid teadmisi LGBTIQ-õpilastele ja -noortele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna loomisest valdkonnas.	Harno	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev

1.1.13	Rajaleidja võrgustiku kaudu jagatakse haridus- ja noortevaldkonnas tegutsevatele osapooltele teaduspõhiseid teadmisi LGBTIQ-õpilastele ja -noortele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna loomisest valdkonnas.	Harno	Haridus- ja noorteprogramm	Pidev
1.1.14	E-Koolikotti lisatakse võimalus õppematerjale märgistada nii, et otsinguga on võimalik kergemini leida LGBTIQ-teemat toetavad õppematerjalid.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	2026 IV
1.1.15	Algatatakse laste- ja noorteharta koostamine, et jõuda ühiskondliku kokkuleppeni noorte heaolu ja autonoomia küsimustes. Haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnaga koostöös kujundatakse välja selgemate piiridega põhimõtted laste heaolu tagamiseks ja õiguste kaitseks kiusamise ja vägivalda vastu. Laste- ja noorteharta koostamisel arvestatakse LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtetega.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	2027 I

1.2 Õigusruum

Nr	Tegevus	Vastutaja(d)	Programm	Tähtaeg
1.2.1	Töötatakse selle nimel, et võrdse kohtlemise seaduses on seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimine keelatud tööelu kõrval ka toodetele ja teenustele kättesaadavusel, sotsiaalteenuste saamisel ning haridus- ja tervise valdkondades.	MKM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev
1.2.2	Suurendatakse teadlikkust sellest, et soolise võrdõiguslikkuse seaduses hõlmab sooline diskrimineerimine ebavõrdset kohtlemist soolise identiteedi, soolise eneseväljenduse ja sootunnuste põhjal.	MKM , Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev
1.2.3	Perekonnaseisutoimingute seaduses kaasajastatakse sooandmete muutmist puudutavates sätetes kasutatavat terminoloogiat.	SiM	Nutika rahvaarvestuse programm	2027 I
1.2.4	Analüüsitakse võimalusi sooandmete muutmise menetluse kaasajastamiseks. Seal hulgas käsitledes menetluse muutmist tahteavaldusel põhinevaks.	SiM, SoM, MKM	Nutika rahvaarvestuse programm	2027 I
1.2.5	Noorsootöö ja huvihariduse valdkonna õigusaktide uuendamisel tagatakse seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi, sootunnuste ja soolise eneseväljenduse alusel võrdse kohtlemise põhimõtet.	HTM	Haridus- ja noorteprogramm	2026 IV
1.2.6	Analüüsitakse intersoolisi lapsi kahjustavaid praktikaid, seal hulgas suguelundite sandistava moonutamise praktikat, mille eesmärgiks on nende kehade viimine vastavusse tüüpilise naise või mehe kehaga. Vajadusel koostatakse ettepanekud nende praktikate piiramiseks ja nende mõjude vähendamiseks.	MKM , SoM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2027 IV

1.2.7	Analüüsitakse seksuaalset sättumust, soolist eneseväljendust või sooidentiteeti muuta püüdvaid teenuseid Eestis. Vajadusel koostatakse ettepanekud taoliste praktikate keelustamiseks.	MKM , JDM, SoM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2028 IV
1.2.8	LGBTIQ tegevuskava juhtrühmas ja teistes asjakohastes võrgustikes tõstetakse teadlikkus ning innustatakse arutelu LGBTIQ-inimeste vastu suunatud vaenukõne ja vaenust ajendatud vägivalda põhjustest, tagajärgedest ning selle ennetamise meetmetest.	MKM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev

1.3 Kodanikuühiskond

Nr	Tegevus	Vastutaja(d)	Programm	Tähtaeg
1.3.1	Jätkatakse strateegilise partnerluse läbi koostööd LGBTIQ-kodanikuühiskonnaga, milles partnerid toetavad ministeeriumi tegevuskava eesmärkide saavutamisel ning panustavad LGBTIQ-inimestele suunatud poliitika eluviise ja kujundamisse.	MKM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev
1.3.2	Luuakse LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste võrgustik, mis annab regulaarselt nõu LGBTIQ-inimesi puudutava poliitika kujundamise ja rakendamise teemal. Võrgustikul puudub püsiv liikmeskond. Kohtumistele kutsutakse LGBTIQ kodanikuühiskonna esindajaid ja valdkonna uurijaid lähtudes nende LGBTIQ-poliitika alastest teadmistest või sellega seotud kogemusest.	MKM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev
1.3.3	Noorte kodanikuharidus käsitleb endas LGBTIQ-teemasid. LGBTIQ-noortele antakse kodanikuhariduse kaudu vajalikud oskused ja teadmised ühiskondlikes otsustusprotsessides kaasa rääkimiseks ning oma elu kujundamiseks.	HTM, SiM	Haridus- ja noorteprogramm, Kogukondliku Eesti programm	Pidev
1.3.4	LGBTIQ-noori innustatakse minema kogukonnapraktikale vabaühendustesse. LGBTIQ-kogukonda ja ühinguid nügatakse pakku- ma noortele kogukonnapraktikat.	SiM, HTM	Kogukondliku Eesti programm	Pidev

II EESTI ON KAASAV

2.1 Tervis

Nr	Tegevus	Vastutaja(d)	Programm	Tähtaeg
2.1.1	Viiakse läbi LGBTIQ-inimestele suunatud sihtgrupi uuring, mille abil kujundada LGBTIQ-inimesi kaasavamat, toetavamamat ja turvalisemat tervise valdkonda.	MKM , TAI ²³	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2027 IV
2.1.2	Tervise valdkonna strateegilistes dokumentides pööratakse nähtavalt tähelepanu LGBTIQ-inimestele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna tagamisele. LGBTIQ-teemad on kajastatud muu hulgas inimkeskse tervishoiu ja tervist toetavate valikute programmides.	SoM	Inimkeskse tervishoiu programm	2026 IV
2.1.3	Toetatakse kõrgkoole, et arsti-, õe-, ja ämmaemanda tasemeõppe õppekavad sisaldaksid teaduspõhiseid teadmisi LGBTIQ-patsientidele kaasava, toetava ja turvalise keskkonna loomiseks.	SoM , HTM	Inimkeskse tervishoiu programm	Pidev
2.1.4	Töötatakse selle nimel, et kliinilise psühholoogi, psühholoog-nõustaja ja koolipsühholoogi kutsestandardiga seatakse ootus, et psühholoogid oskavad tagada LGBTIQ-patsientidele kaasavat, toetavat ja turvalist keskkonda.	SoM , HTM	Inimkeskse tervishoiu programm	Pidev
2.1.5	Töötatakse selle nimel, et iga aasta koolitada tervise valdkonnas töötavaid spetsialiste, kuidas luua LGBTIQ-patsientidele kaasav, toetav ja turvaline keskkond tervise valdkonnas.	SoM , MKM	Inimkeskse tervishoiu programm	Pidev

²³ Tervise Arengu Instituut.

2.1.6	Koostatakse tervise valdkonnas töötavatele spetsialistidele suunatud juhend, kuidas luua LGBTIQ patsientidele kaasav, toetav ja turvaline keskkond tervise valdkonnas. Juhend muudetakse tervishoiu valdkonna spetsialistidele kergesti kättesaadavaks.	MKM, TEA ²⁴ , SoM	Soolise võrd- suse ja võrd- se kohtlemise programm	2028 IV
2.1.7	Vahendite olemasolul jätkatakse HIV-i ja teiste STLI-de leviku hindamist ja ennetustegevust MSM-i gruppi ²⁵ kuuluva inimeste ja transinimeste seas.	TAI	Tervist toeta- vate valikude programm	Pidev
2.1.8	Vahendite olemasolul jätkatakse MSM-i gruppi kuuluvatele inimestele ja transinimestele tasuta HIV-i ja teiste seksuaalsel teel levivate infektsioonide testimise ning sellelaadse nõustamisteenuse pakkumist. Sihtrühma teavitatakse regulaarselt teenuste olemasolust.	TAI	Tervist toeta- vate valikude programm	Pidev
2.1.9	Vahendite olemasolul jätkatakse ravikindlustusega MSM-i gruppi kuuluvatele inimestele kokkupuute eelse profülaktika (PrEP) soodustuse pakkumist.	Tervise- kassa	Tervist toeta- vate valikude programm	Pidev
2.1.10	Vahendite olemasolul jätkatakse ravikindlustusega trans- ja mittebinaarsetele inimestele hormoonasendusravi soodustuse pakkumist.	Tervise- kassa	Tervist toeta- vate valikude programm	Pidev
2.1.11	Vahendite olemasolul jätkavad Noorte nõustamiskeskused kõigile kuni 26-aastastele noortele tasuta seksuaaltervise alase nõustamise teenuse pakkumist.	Tervise- kassa	Tervist toeta- vate valikude programm	Pidev
2.1.12	Soolist üleminekut toetavate tervishoiuteenustega seotud praktiline teave on kergesti kättesaadav nii patsientidele kui tervishoiutöötajatele.	SoM, Tervise- kassa	Inimkeskse tervishoiu programm	Pidev

²⁴ Terviseamet.

²⁵ MSM on akronüüm, mis tähistab meestega seksivaid mehi.

2.1.13	Vahendite olemasolul läbi soolise ülemineku-ga seotud teenuste sihtrühma uuring, sh saadud tervishoiuteenused ja nende mõju elukvaliteedile.	SoM , Tervise- kassa	Inimkeskse tervishoiu programm	2030 IV
2.1.14	Töötatakse selle nimel, et tervishoiutöötajatel oleks vajalikud teadmised, et pakkuda soolist üleminekut toetavaid tervishoiuteenuseid.	SoM , MKM	Inimkeskse tervishoiu programm	Pidev

2.2 Tööelu

Nr	Tegevus	Vastuta- ja(d)	Programm	Tähtaeg
2.2.1	Täiendatakse 2025. aasta Eesti sotsiaaluuringut nii, et see võimaldab võrrelda LGBTIQ-inimeste materiaalsel heaolu ja sissetulekuid kogu elanikkonnaga.	MKM	Soolise võrd- suse ja võrd- se kohtlemise programm	2026 II
2.2.2	Täiendatakse 2026. aasta Eesti tööelu uurin- gut nii, et see võimaldab võrrelda LGBTIQ-in- imeste olukorda tööelus kogu elanikkonnaga.	MKM	Tööturupro- gramm	2027 II
2.2.3	Töövaldkonna strateegilistes dokumentides pööratakse nähtavalt tähelepanu LGBTIQ-in- imestele kaasava, toetava ja turvalise tööke- skonna tagamisele. LGBTIQ-teemad on ka- jastatud Tööinspektsiooni arengukavas ning Heaolu arengukavas ja selle programmides.	MKM , TI ²⁶	Tööturupro- gramm	Pidev
2.2.4	Riigi personalipoliitika kujundamisel ja personalijuhtide toetamisel (sh teavitustege- vustes, võrgustikuüritustel ja mujal) arvesta- takse vajadusega luua LGBTIQ-inimesi kaasav, toetav ja turvaline töökeskkond.	RaM , MKM	Soolise võrd- suse ja võrdse kohtlemise programm, Halduspoliitika programm	Pidev

²⁶ Tööinspektsioon.

2.2.5	Töötatakse selle nimel, et suurendada KOV-ides töötavate ametnike teadmisi sellest, kuidas tagada LGBTIQ-inimestele erinevates eluvaldkondades võrdsed võimalused.	MKM , ReM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev
2.2.6	Iga aasta koolitatakse asutuste juhtkonda ja personalitöötajaid, kuidas luua LGBTIQ-inimesi kaasav, toetav ja turvaline töökeskkond.	TI	Tööturuprogramm	Pidev
2.2.7	Töökeskonnaspetsialistide koolitused käsitlevad LGBTIQ-inimesi töökeskkonnas mõjutavaid psühhosotsiaalseid ohutegureid ning nende mõju vähendamist.	TI	Tööturuprogramm	2027 II
2.2.8	Tööeluportaalil tööelu.ee kirjeldatakse üldpõhimõtteid ja jagatakse praktilisi lähenemisi, kuidas luua LGBTIQ-inimesi kaasav, toetav ja turvaline töökeskkond.	TI	Tööturuprogramm	2025 IV
2.2.9	Riigi välja antavad või rahastatud eeskujulike tööandjate märgiste programmid käsitlevad LGBTIQ-inimestele kaasava, toetava ja turvalise töökeskkonna loomist. LGBTIQ-teenused on kajastatud teiste seas märgises „Peresõbralik tööandja“, „Tervist edendav töökoht“, „Austame erinevusi“ ning auhind „Hea Töökeskkond“.	MKM , SOM, TI, TAI	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	Pidev

III EESTI ON TURVALINE

3.1 Turvalisus

Nr	Tegevus	Vastutaja(d)	Programm	Tähtaeg
3.1.1	Ohvriuuringutest on võimalik hinnata LGBTIQ-inimeste vastu vaenu motiivil toime pandud kuritegude ulatust.	JDM	Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programm	2027 IV
3.1.2	Viiakse läbi LGBTIQ-inimestele suunatud sihtgrupi uuring, mille abil kujundada LGBTIQ-inimestele turvalisemat avalikku (sh digitaalset) ruumi.	MKM , SiM	Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programm	2027 IV
3.1.3	Politseinike, piirivalvurite ja vanglatöötajate väljaõppes antakse teadmisi LGBTIQ-inimeste vastu suunatud vaenu, vägivalda ja ebavõrdse kohtlemise ennetamisest, sellele reageerimisest ning LGBTIQ-inimestega usalduslike suhete loomisest.	Sisekaitseakadeemia , SiM	Tark ja innovaatiline siseturvalisus;	Pidev
3.1.4	Suurendatakse politseinike, piirivalvurite ja vanglatöötajate teadlikkust võrdsest kohtlemisest. Sellega arvestatakse töötajate koolituste kavandamisel võimalust läbida Digiriigi Akadeemia kursused "Võrdse kohtlemise ABC", "Soolise võrdsuse ABC", "Võrdsed võimalused" ja "Kaitstud grupid".	PPA, JDM, SiM	Tark ja innovaatiline siseturvalisus, Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programm	Pidev
3.1.5	Koostatakse sisejulgeoleku valdkonnas töötavatele spetsialistidele juhend, kuidas ennetada LGBTIQ-inimeste vastu suunatud vaenu, vägivalda, ebavõrdset kohtlemist, sellele reageerida ning luua LGBTIQ-inimestega usalduslike suhteid.	MKM , SiM, JDM	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2028 IV

3.1.6	Hinnatakse LGBTIQ-inimeste võimaliku ebavõrdse kohtlemise ja turvalisuse riske vanglates. Analüüsitakse ja rakendatakse vajadusel erimeetmeid nende riskide vähendamiseks.	JDM	Usaldusväärse ja tulemusliku õigusruumi programm	2028 IV
3.1.7	Ohvriabi põhikoolituse ja Lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamise e-koolitustes käsitletakse, kuidas reageerida LGBTIQ-inimeste vastu suunatud vägivalle ja luua LGBTIQ-inimestega usalduslike suhteid. Ohvriabi töötajatele on koolitused kohustuslikud.	SKA²⁷	Laste ja pere-de programm	Pidev
3.1.8	Töötatakse selle nimel, et ohvriabi teenus oleks LGBTIQ-inimestele senisest kättesaadavam ja nähtavamalt tuge pakkuv.	SKA, SoM	Laste ja pere-de programm	Pidev
3.1.9	SKA kodulehekülj ja hallatavad leheküljed nagu palunabi.ee ja lasteabi.ee julgustavad LGBTIQ-inimesi abi saamiseks nende poole pöörduma.	SKA, SoM	Laste ja pere-de programm	2025 IV

3.2 Välispoliitika

Nr	Tegevus	Vastutaja(d)	Programm	Tähtaeg
3.2.1	Eesti mõistab avalikult hukka seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi, soolise eneseväljenduse ja sootunnuste alusel põhineva diskrimineerimise ja vägivalla.	VäM	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava, Välispoliitika ja arengu-koostöö programm	Pidev
3.2.2	Eesti osaleb erinevates rahvusvahelistes koostööformaatides, mille eesmärgiks on kaitsta ja edendada üleilmselt LGBTIQ-inimeste inimõigusi ning tagada nende võrdne kohtlemine.	VäM	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava. Välispoliitika ja arengu-koostöö programm.	Pidev

²⁷ Sotsiaalkindlustusamet.

3.2.3	Eesti seisab võrdsete õiguste koalitsiooni (Equal Rights Coalition) liikmena LGBTIQ-inimeste õiguste edendamise eest.	Väm	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava. Välispoliitika ja arengu-koostöö programm.	Pidev
3.2.4	Eesti toetab rahvusvahelistes organisatsioonides algatusi, mille eesmärk on tagada homoseksuaalsuse üleilmne legaliseerimine.	Väm	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava. Välispoliitika ja arengu-koostöö programm.	Pidev
3.2.5	Eesti ühineb saatkondade asukohariikides ja rahvusvaheliste organisatsioonide juures tehtavate diplomaatiliste avaldustega, et tõsta teadlikkust LGBTIQ-inimeste õiguste rikkumisest, mõista hukka LGBTIQ-inimeste diskrimineerimine ja protesteerida nende tagakiusamise vastu. Eesti välisesindused heiskavad võimalusel LGBTIQ-inimeste jaoks oluliste tähtpäevade ja sündmuste puhul toetuse avaldamiseks vikerkaarelipu.	Väm	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava. Välispoliitika ja arengu-koostöö programm.	Pidev
3.2.6	Eesti välisteenistust koolitatakse regulaarselt mitmekesisuse ja kaasatuse, sh LGBTIQ-teemadel. Eesti diplomaadid oskavad EL algatustes tähelepanu pöörata võrdse kohtlemise, soolise võrdsuse ja ligipääsetavusega seonduvatele aspektidele läbirääkimistel ja seisukohtade koostamisel.	Väm	Inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava. Välispoliitika ja arengu-koostöö programm.	Pidev

JÄLGIMINE, UUENDAMINE JA HINDAMINE

LGBTIQ tegevuskava juhtrühm

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste tegevuskava juhtrühm koordineerib tegevuskavas sõnastatud eesmärkide saavutamist. See koosneb vastutavate ministriumide ja allasutuste esindajatest. Seda juhib võrdsuspoliitika osakonna juhataja.

Juhrühm käib koos kaks korda aastas: kevadel ja sügisel. Kevadisel laiendatud kohtumisel koos LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste võrgustiku ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikuga arutletakse ühe tegevuskava fookusvaldkonnaga seotud teemadel. Arutelu käigus hinnatakse tegevuskava eesmärkide ajakohasust ja tulemuslikkust antud valdkonnas ning vajadusel tehakse ettepanekuid nende muutmiseks. Sügisel kohtumisel koostatakse ülevaade tegevuskava senisest täitmisest. See avaldatakse LGBTIQ-teemade eest vastutava ministriumi koduleheküljel. Juhul, kui samal aastal on käsil tegevuskava hindamine, siis arutletakse selle asemel hindamisaruannet.

Võrdsuspoliitika osakond

Võrdsuspoliitika osakonnal on riigi tasandil juhtroll LGBTIQ-inimesi puudutava poliitika kujundamisel. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete raames veab osakond selle jälgimise, uuendamise ja hindamise protsesse. Võrdsuspoliitika osakond tagab LGBTIQ tegevuskava juhtrühma toimimise, erinevate osapoolte vahelise sujuva suhtluse ning kogub iga poolaasta alguses teavet tegevuskava täitmise kohta.

Hindamine

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete vahehindamine toimub 2027. aastal ning lõpuhindamine 2030. aasta jooksul. Selle käigus hinnatakse tegevuskavas sõnastatud tegevuste täitmist ja nende mõju kõigis tegevuskava valdkondades. Lõpuhindamisel vaadeldakse lisaks eelpool nimetatule ka visiooni ja aluspõhimõtete saavutamist ja ajakohasust. Hindamiste käigus tehakse vajadusel ettepanekud visiooni, aluspõhimõtete või tegevuskava muutmiseks või antakse sellekohased soovitusel uueks perioodiks.

Hindamise protsessi kaastakse LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste võrgustik, kellelt küsitakse nõu hindamisprotsessi kujundamisel.

Uuendamine

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtteid muudetakse vastavalt vajadusele, reeglina kord aastas sügisel. Üldjuhul toimub see lähtudes LGBTIQ tegevuskava juhtrühma laiendatud kohtumisel tehtud ettepanekutest. Neid ettepanekuid kaaluvad võrdsuspoliitika osakonna LGBTIQ-poliitika eest vastutavad poliitikakujundajad, kes vajadusel peavad nende osas läbirääkimisi tegevuste vastutajate või võimalike vastutajatega. Uuendamise protsessi võivad algatada LGBTIQ-poliitika eest vastutavad poliitikakujundajad ka ilma vastavate ettepanekuteta siis, kui nad näevad selleks vajadust.

Järgmise perioodi ehk 2030–2035 tegevuskava ja aluspõhimõtete koostamise protsessiga alustatakse 2029. aastal ehk kaks aastat enne käimasoleva lõppu. Seda tehakse arvestusega, et perioodide vahele ei jääks vahemikku. Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomise protsessi kaasatakse lai ring poliitikakujundajaid ja -rakendajad riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil, võrdõigusasutus, koolitajad, uurijad, erialade seltsid, ametiühingud, tööandjad, poliitikud ning LGBTIQ huvikaitseorganisatsioonid.

Rahastamine

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava rahastatakse valdkondlike arengukavade programmide kaudu.